

Želva, hvězda, lebka nebo písmeno W, netradiční půdorysy Santiniho staveb

Významný český architekt Jan Blažej Santini Aichel (1677-1723) založil svůj vlastní architektonický styl, který se nazývá barokní gotika. Jeho stavby jsou plné symboliky a vzkazů, které nás fascinují dodnes, inspiraci hledal v křesťanství, matematice, numerologii či náboženské mystice. Fascinovala jej hra světla, světelné paprsky se staly součástí jeho děl, pracoval citlivě také s akustikou a velký důraz kladl na umístění staveb v krajině. Vše mělo svůj význam a bylo důkladně promyšlené, už od základů stavby. Santini projektoval své stavby na půdorysech, které symbolicky vystihovaly jejich poselství, při pohledu z ptačí perspektivy nás překvapí, že stavby připomínají lebku nebo třeba želvu.

Želva v Obyčtově

Poutní kostel nechal v Obyčtově v roce 1730 vybudovat žďárský opat Václav Vejmluva, který se Santinim spolupracoval velmi často. Velkou raritou je tzv. želví půdorys, symbol stálosti ve víře. Tvar hlavní lodi opravdu připomíná želví krunýř, nárožní čtvercové kaple nohy, mělký presbytář se seříznutými východními rohy krk, mnohoúhelníková zákristie s hrotem v ose hlavu a západní předsíň ocas želvy. Dnešní podoba kostela je ovlivněna řadou novějších úprav.

Hostinec Ostrov nad Oslavou na písmenu W

Městys Ostrov nad Oslavou leží jen co by kamenem dohodil od Obyčtova a najdeme ho na stejnojmenné říčce Oslavě. Budova bývalého Santiniho hostince ve tvaru W prochází v současné době dlouhodobou rekonstrukcí. Panská hospoda byla navržena ve stylu barokní gotiky a její půdorys má tvar W, což představuje iniciály žďárského opata Václava Vejmluvy. Vstupní trakt je třípodlažní, ostatní bloky jen přízemní s valbovými střechami. Symetricky na ně navazují nakoso postavená boční křídla na čtvercových půdorysech.

Hvězda hvězd

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře je unikátním uměleckým dílem a nepochybně nejosobitějším počinem geniálního českého architekta s italskými předky Jana Blažeje Santiniho-Aichla ve stylu barokní gotiky. Byl vystavěn v letech 1719 až 1722. Stavba se vymyká běžným dobovým uměleckým normám a představám. Kostel stojí na půdorysu pěticípé hvězdy a číslovka 5 hraje v celé stavbě velkou roli. Kostel má také pět vchodů, pět oltářních výklenků, na hlavním oltáři je pět hvězd a pět andělů. Jedná se o symboliku pěti ran Kristových, ale také pěti písmen v latinském slově "tacui" (mlčel jsem) a především pěti hvězd ve svatozáři mučedníka, které se podle stejné legendy objevily ve Vltavě. Památku UNESCO si můžete nyní prohlédnout po rozsáhlé rekonstrukci, letos navíc slaví 300 let od svého vzniku.

Kostel na půdorysu řeckého kříže

Kostel svatého Václava ve Zvoli byl stavěn v letech 1713 – 1717 podle plánu Jana Blažeje Santiniho. Stavebníkem byl opat žďárského cisterciáckého kláštera Václav Vejmluva. Vznikla nádherná stavba na půdorysu řeckého kříže se dvěma věžemi a kopulí se svatováclavskou korunou, zeměkoulí a křížem. Kostel byl vysvěcen v roce 1722. Hlavní oltář pochází z roku 1770. Obraz Setkání knížete Václava s Radslavem Zlickým vznikl v okruhu malíře Karla Škréty.

Hřbitov ve tvaru lebky

O stavbě Dolního hřbitova ve Žďáru nad Sázavou opět rozhodl žďárský opat Vejmluva na začátku 18. století v době, kdy se očekával příchod morové epidemie. Jedná se o první realizaci podle Santiniho návrhu ve žďárském opatství. Původně byla stavba hřbitova komponovaná na půdorysu rovnostranného trojúhelníka se třemi kaplemi jako symbol Nejsvětější Trojice. Uprostřed hřbitova byla později vztyčena socha Anděla Posledního soudu od Gregora Thenyho. V roce 1755 byl hřbitov zvětšen a rozšířen o čtvrtou kapli, čímž byl původní ideový význam částečně narušen a půdorys je dnes připodobňován ke tvaru lebky. V areálu hřbitova jsou v dnešní době vystaveny restaurované originály soch osmi světců z nedalekého barokního mostu.

Hospodářský dvůr, která má tvar hudebního nástroje

V areálu žďárského panství leží stavba, která má půdorys hudebního nástroje. Jedná se o hospodářský dvůr, který z leteckého pohledu připomíná Lyru. Zřejmě poprvé v dějinách zde architekt navrhl plán hospodářského objektu na ploše připomínající při pohledu shora hudební nástroj, na jaký hrávají andělé. Bylo třeba vyřešit složitý úkol, jak zduchovnit areál sedmi různých budov (stodol, chlévů, vozové kolny apod.), jež vcelku zaujímaly značnou rozlohu, navíc na pozemku svažujícím se k vodě. Stavitelem byl opat Vejmluva, autorství je opět připisováno Santinimu. Stavba byla dokončena před rokem 1722.

Tip: Vydejte se na šifrovací hru nebo do Muzea nové generace

Šest tajemných míst spojených s architektem Santinim, trocha napětí a potrápení mozkových závitů. To je v kostce scénář nové šifrovací hry z dílny destinační společnosti Koruna Vysočiny. Hra Santiniho šifra cílí na malé i velké. Symboly, tvary, písmena, čísla nebo šifry se ukrývají na šesti místech v srdci Vysočiny propojených díly Jana Blažeje Santiniho Aichela. Fasády kostelů, kamenné sochy nebo lesní zátiší pomůžou k vyluštění 27 úkolů a na jejich konci se skrývá vzkaz Santiniho šifry. Tištěný průvodce je k dostání v turistických informačních centrech v Bystřici nad Pernštejnem, Novém Městě na Moravě, Nedvědici, Žďáře nad Sázavou, Zámku Žďár, Sněžném a Šiklandu a také na pokladně Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Další informace naleznete na www.korunavysociny.cz

Se Santiniho dílem a životem se můžete seznámit také v Muzeu nové generace. Dlouhé texty byste v muzeu hledali marně, vše důležité se dozvíte z audioprůvodce se sluchátky, v nichž

uslyšíte dialog malého děvčátka z dnešní doby a dávného mnicha z cisterciáckého kláštera, kteří se stanou vašimi průvodci. Expozice využívá kontrastu světla a stínů, animací, optických klamů, projekcí a dalších moderních nástrojů jako jsou multidotykové tabule nebo interaktivní modely. Sahať na exponáty je v tomto muzeu přímo doporučeno. Více na zamekzdar.cz

Tento článek vznikl v rámci projektu Zvýšení povědomí o turistické oblasti Koruny Vysočiny a byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu České republiky z programu Ministerstva pro místní rozvoj.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Projekt Zvýšení povědomí o turistické oblasti Koruny Vysočiny byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu České republiky z programu Ministerstva pro místní rozvoj.